

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу **Головчак Ганни Василівни**

«Державне регулювання ринку житлово-комунальних послуг України»

подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним

господарством

Актуальність теми дисертації

Надання якісних житлово-комунальних послуг споживачам пов'язане з потребою комплексної трансформації визначальних засад функціонування ринку житлово-комунальних послуг України, вдосконалення технології бюджетування цієї сфери, реформування системи державного її регулювання. Однак, політичні чинники, втрата макроекономічної стабільності, відсутність чіткої методики прогнозування, неналежний стан державного управління бюджетними коштами стримують розвиток вітчизняного ринку житлово-комунальних послуг. Надання якісних житлово-комунальних послуг споживачам пов'язане з потребою комплексної трансформації визначальних засад функціонування ринку житлово-комунальних послуг України, вдосконалення технології бюджетування цієї сфери, реформування системи державного її регулювання.

Ринок житлово-комунальних послуг є одним із найважливіших в економіці України. Завданням державного регулювання є забезпечення ефективності функціонування ринку на основі збалансування інтересів суспільства, суб'єктів природних монополій і споживачів послуг. Ринок житлово-комунальних послуг у сучасних умовах розвивається під впливом нових чинників, зумовлених розвитком трансформаційних процесів у національній економіці.

Вирішальне значення соціальних чинників зумовлює особливості організації державного регулювання на ринку житлово-комунальних послуг. Головними виступають критерії якості обслуговування населення та екологічні

фактори, яким надається перевага, на противагу суто економічним чинникам.

З огляду на зазначене вище, тема дисертаційної роботи Г.В. Головчак є важливою та актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Головчак Г.В. мають достатньо високий ступінь обґрунтованості та достовірності, оскільки вони базуються на опрацюванні значної кількості наукових розробок українських та зарубіжних дослідників з питань державного регулювання природних монополій, а також є результатом об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію. Для оцінки динаміки та сучасного рівня розвитку ринку житлово-комунальних послуг використано метод узагальнення та метод регресійного аналізу, що дало змогу визначити чинники впливу на оплату населенням житлово-комунальних послуг. Методи групування, зіставлення та узагальнення використовувались для аналізу наукових розробок із проблем державного регулювання на ринках природних монополій та розробки рекомендацій щодо вдосконалення регуляторної політики держави на ринку житлово-комунальних послуг. Автором для виявлення взаємозв'язку між інформаційними масивами та результатами регулювання тарифної політики використано економіко-математичний і статистичний методи.

Інформаційну базу дослідження склали наукові дослідження вітчизняних та закордонних вчених, праці яких стосуються державного регулювання ринку житлово-комунальних послуг, нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України, аналітичні та статистичні матеріали Міністерства регіонального розвитку, будівництва і житлово-комунального господарства України, дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, а також дані комунальних підприємств Львівської області та України в цілому, матеріали

Інтернет-джерел.

Достовірність основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується також їх апробацією на міжнародних та Всеукраїнських конференціях, публікаціями у наукових виданнях, впровадженням результатів дослідження у практику діяльності державних структур. Зокрема, серед них: Департамент розвитку та експлуатації житлово-комунального господарства Львівської обласної державної адміністрації, Львівське міське комунальне підприємство «Львівводоканал» Департаменту житлового господарства та інфраструктури Львівської міської ради, ДП «Львівенергорембуд» ПАТ «Львівобленерго», Львівське міське комунальне підприємство «Львівтеплоенерго» Департаменту житлового господарства та інфраструктури Львівської міської ради.

Наукові здобутки дисертанта використовуються у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації і виносяться на захист.

Найбільш суттєвими науковими результатами, отриманими дисертантом із акцентованими положеннями наукової новизни, є такі:

- обґрунтування теоретичних засад функціонування ринку житлово-комунальних послуг, що дало змогу здійснити його тлумачення як складної соціально-економічної системи взаємодії виробників та споживачів таких послуг, що передбачає дотримання правових норм, визначення виваженої ринкової ціни та потреби в обсязі послуг, забезпечення взаємозалежності прав споживачів із якістю надання житлово-комунальних послуг (С.23-24);
- виокремлення підходів до формування організаційної структури системи державного регулювання ринку житлово-комунальних послуг у частині розмежування повноважень на рівні місцевих органів влади, зокрема виділено

чотири рівні відповідальності у державному регулюванні ринку житлово-комунальних послуг України, що сприятиме модернізації ринкових механізмів державного регулювання в Україні на ринку житлово-комунальних послуг (С.80-81);

- аргументовано пропозицію щодо розробки методичного підходу до формування системи управління якістю житлово-комунальних послуг, що дало змогу запропонувати проект типового стандарту якості житлово-комунальних послуг для використання національним регулятором в умовах розбудови ринкової економіки в Україні (С.149-150);

- удосконалено інструментарій формування тарифної політики на ринку житлово-комунальних послуг України через застосування оптимізаційних моделей математичного програмування для визначення доцільності залучення до надання житлово-комунальних послуг населенню міста відповідних суб'єктів надання житлово-комунальних послуг (С.125-130);

- запропоновано науково-методичні підходи до державно-приватного партнерства як інноваційного інструмента державного регулювання ринку житлово-комунальних послуг, які, на відміну від поширених, передбачають формування логічної послідовності дій під час укладання договорів державно-приватного партнерства, що дасть змогу підвищити результативність у сфері співпраці держави і приватного сектору для зростання якості наданих житлово-комунальних послуг (С.112-114);

- виокремлено 6 критеріїв створення наглядових рад при комунальних підприємствах України згідно проведеного здобувачем критичного аналізу законодавства, що сприятиме ефективному регулюванню діяльності таких підприємств-природних монополістів та сформує важелі впливу споживачів на якість і вартість надання житлово-комунальних послуг. (С.65-66).

Теоретичне значення отриманих автором результатів полягає у тому, що обґрунтовані у дисертації висновки та рекомендації визначають теоретико-методологічні засади організації державного регулювання ринку житлово-комунальних послуг України.

Практична значимість дослідження полягає у тому, що обґрунтована здобувачем сукупність теоретико-методологічних положень та пропозицій практичного спрямування формує підґрунтя для підвищення якості державного регулювання в житлово-комунальній сфері загалом та на ринку житлово-комунальних послуг зокрема, і може бути використана для формування системи управління якістю житлово-комунальних послуг на рівні країни в цілому.

Проміжні і загальні висновки автора за результатами дослідження сформульовано переконливо. Список використаних джерел (198 найменувань) показує значний обсяг опрацьованої автором економічної інформації, а додатки ілюстративно доповнюють основний зміст дисертації.

Значний обсяг публікацій (загалом 38 наукових праць - 1 колективна монографія, 13 статей у фахових та міжнародних виданнях та інші публікації загальним обсягом авторського матеріалу понад 11 д.а.) достатньо повно представляє основні положення і результати дисертаційного дослідження.

Текст і зміст автореферату відображає всі ключові положення та отримані результати дисертаційної роботи, які кваліфіковано представлені відповідно до встановлених МОН України вимог та рекомендацій.

Недоліки та дискусійні положення дисертаційної роботи

Відзначаючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість і новизну отриманих наукових результатів, не залишаються поза увагою її дискусійні положення та недоліки. Серед них, зокрема:

1. Дискусійним є твердження на с.111 про те, що «саме договори концесії та договори про спільну діяльність становлять базис системи відносин між державою та приватним інвестором на ринку житлово-комунальних послуг України». Не розкрито недоліки інших можливих видів державно-приватного партнерства на ринку житлово-комунальних послуг України.

2. У тексті роботи, під час викладення положень наукової новизни, автор розкриває методичний підхід до системи державного регулювання ринку

житлово-комунальних послуг (С. 36-37), проте не подає результатів його застосування в умовах нестабільної політичної та економічної ситуації в Україні.

3. Без сумніву, доречно погодитись із дисертантом у тому, що варіант 100% оплати споживачами житлово-комунальних послуг є правильним (С.138). Проте недостатньо обґрунтовано особливості його застосування, також не розкрито процедуру монетизації субсидій для малозабезпечених верств населення.

4. Здобувач на ст.142 зауважує про необхідність створення розрахунково-касових центрів для обслуговування платежів на ринку житлово-комунальних послуг. Водночас сумнівною є пропозиція автора щодо небанківської форми казначейського обслуговування.

5. На ст. 66 дисертант пропонує 6 критеріїв створення наглядових рад при комунальних підприємствах. Погоджуючись із потребою створення такого дорадчого органу, зауважуємо відсутність пояснення особливостей діяльності наглядових рад у країнах Євросоюзу, досвід яких ми залучаємо.

6. Здобувач стверджує, що «для уникнення суперечностей між підвищенням якості послуг і зростанням ефективності виробничо-комерційної діяльності, доцільно розробити систему управління якістю житлово-комунальних послуг на основі міжнародних стандартів якості серії ISO 9001» (С.162-164). Проте не аргументовано, чому саме такі стандарти якості з переліку міжнародних стандартів варто використовувати для створення системи управління якістю?

Загальний висновок

Дисертація Головчак Г.В. кваліфікується як завершена самостійна праця, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему – розроблення теоретико-методологічних засад організації системи державного регулювання ринку житлово-комунальних послуг в Україні.

За змістом та оформленням дисертаційна робота «Державне регулювання ринку житлово-комунальних послуг України» відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 зі змінами та доповненнями, а її автор, Головчак Ганна Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

директор навчально-наукового інституту
економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»,
доктор економічних наук, професор

 О.В.Манойленко

